Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 30 октябрь, 1973 шер. ● № 130 (5391). ● Мах 2 коп.

ТАСС ЗАЯВЛЕНИ

Гаргарча Малхбоалерча гІулакхашца дувзаденна, ку юкъе Европера дарашца долиш, цІкъайоьчу разомашкара США тІема яьлаш лаккхера кийчонга дахарах зоам баьь Вашингтоне.

Советски Союзо леладу цхьаьлера гІулакхаш шек хила бахьан да яхаш, из шоша дазр пийса дархІа гІерт официальни нах.

ТАСС викал яьй цу тайпара кхамьбинчу абсурдни хилар дІаэла, хІама аьчча Советски Союзо леладу гІулакхаш Гаргарча Малхбоалере тІом сацийтаран машар юкъметтаоттабаран. Кхераьлен Советан цешенеи яхочаштьера тІедералъ уж долиндаь.

Хьалхьашта юкъера яхочхан хІьаьбара вІалала гІо па деи доло яз США гІулакхе Советски Союз кхераь гІерташ дьяьта къыгІа гуш да. Цхьаьбакъна цун инициаторашка дІаэла доагІа, цу гІулакха пар харцьаьна адрес яхка хилар.

В. А. ИБРАГИМОВНА «ЦІИ ЙОАЕЧА КЪОНАХЧАЛ ГОЙТАРАХ» МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА
РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

ЦІи яьначу бераш кІалдарадоахаш къонахчаларе денаш гойтарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІераГІа «ЦІи йоаеча къонахчал гойтарах» йола медаль лобала Ибрагимов Ваха Абумуслимовича — Нохч-Гіалгіай АССР Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза шофера.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
М. ЯСНОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Х. НЕШКОВ.

Москва.
1973-ниу, 25 октябрь.

ЧІОАГІЪЕ

КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА

ЗІамигача тоатолгех низ бола хиІ цхьаъхуаш сама хІара советски саго хьегача кхьк хьа а худ чІоагІ а лу вай хьамсарча Дахьен экономически низ. ХІанз, яйслагІча пятилетка кхоалагІа, хоздамбеш доаш шу чакхдала шн бутт мара па бисача хана къьастта лаккхенаш къьлсагатхой цІнаьр, планаш гІайца декъашш хоачашдара хьалхара цар бекпокхаш. Ерригсоюзни социалистически яхьа бакьнарий девиз а хинна дІаэттад: «Продукци дукхагІа, дикагІа, кІезнигІа хІама дІадохийташ» яха дешаш.

КПСС XXIV съезда исторически решенеш а пятилетка планаш а толаме кхоачашъера йалъмат лоархІама да къьастьега оьсар-деи производства эффективность хакхъьар, хІьаьта цунга кхача йиш яц болх творчески па бича, профессиональни говаза лакх ца йича, дисциплинен организованности ца хилча.

Ухх шера Ташкенте хинчара торжественни заседание къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аьнна:

«ВІапера иа гуш Іе йиш яц болх, боарамагІа, дика вІашт1ехьбакхара, къьлсагама низам Іалашдара дьяьже дер торо йолчен дапз. дарддоанчаен хІамаех хІана а данза диса духха хилар. Вай бокъо яц цхьаьноча предприятекха, колхозашка, совхозашка, учреждеиенна къьлсагама низам цкъаза астагІа лелхни хилар, оцениза тІедатта къьлсагама декъарш терхад па деш болх нах хайна юкъера хІанз а дІабаланза хилар. Цу гІулакхашца аггара хоадамболлашгІа долча тайпара къовсам лоаттабазиз-баргбан. Къьлсагама сий лораде деза вай, хІаьта иа дицдеи болча нахагара магара дикагІчи тайпара Жоп деха деза. Цу гІулакха дахи йоаккхе еш хила еза партийни организацеш, советски органаш, профсоюзаш, комсомол.

Къьлсагама низам лаккхарца дувзаденна дола дерриг деешш даим воай терхама юкъмоттиге лоаттаде, цу лоархІамегІарча профбелемаца цкъа бахьан а формализме па хиларйта хьажа деш вай. Хьалха латтача техникица кийчьь йолчу хІанзарча общественни производстве къьлсагама низама лоархІам къьастта лаккху. Болх сена латтара. техшаме иа бара. гІалаташ дара мах хІанз къьастта шиЙ тайпара ба. Масала, аргда вай. бен бе а еана ах сахьата саг болх иа бен латтар ше да. низ болча экскаваторца, конбайнаца, башенни крананца болх беш вола саг ах сахьата ;ена латтар ше да..»

Нохч - ГІалгІайчен партийни организацеша, предприятей, организацей, учреждеией кулгалхоша, профсоюзнин комсомольски организацеш дуррис къьлсагг низам чІоагІдара, ерригача дІенъешка боагІгІача бесса пурбанза хилийтара. Дукхагійоачча моттигашка лира къовсам лоаттабу къьлсагама низам телхадеранаша: прогульщикаца, балха тІа брак ерашша. шоашта тІадилла гІулакх тесса леладераша, болхлочун а «колективна а сий лора ца дерзаш».

Къьлсагама низам чІоагІдара хьалха колективашка кхетамша майда эг материальни моральни стимулех. Масала, йоккха а йІаьккий традицеш болаш а коллектив я Октябрьски революце оргеи ган ешша «Красный молот» завода яр. Ух тІехьхьара хана цун партКомо, профсоюза заводской комитето, комсомольски организацеи дукхагІа теркам тІаухйит къьлсагама низам чІоагІдара. Прогульщикашка, брак йолаш ,продукци арахецаршкара, корта бохабу малар тІехдоахарашка доагІгІар хьадех уххаза. Болллой собранешка, цехови пенгаеташ тІа, заводской многотиражка тІа, радио гІолла бувш цу тайпара пах. нарна кхойттаалагІа алани телаш, кІезнигІа алани доагІача хьежабу. квартира луага тІехьадоах.

Цхьабакъна, къьлсагама низам чІоагІдара цу тайпара йоаккхо ян дукхахча предприятека, организацешка, учреждеиешка. Из шота хилар хьахьокх ухх шера йІабахача ялх беття алахха республика статистически управлеие даннеех найда иа эпаш пхийт эзар саГа-ди дайна хиларо. Производственни а къьлсагама а низам къьастта доха да гІишлошъеча организацешка, Грозненски «ога гІирс бева фабрике, духха комбинате, дукхахча фермашка, кхычкъа а.

Уж тайпа мотгиган ниЙсыу болх дерггІа теркам тІабакхйта беза юхьанцакара, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша къьлсагама низам чІоагІдара доагІгІача тайпара йоаккхо иа еча.

Цхьабогча кулгалхошта, мастераша, цехий начальникашта «хайра дош хетаю саг баяха тІехьвалараех, с хаиал хьалха чувахарах, малара дагахь баЙца варах е брак йолаш болх барах. Цуз совгІа. цхьабогча кулгалхоша шоашта могар ду из мо хІама ара иа доаЙиташ тоІаде гІерташ. Бакъда, цар цу наха а коллектива а дер саго баркал аргдолаш гІулакх лаш, хІанз аьчча предприяте а коллектива а сий цу тайпара лорадаш.

Хьахаете а, вайна юкъе хІанз а ЙийсЛу балха ханах бизза пайда па пхаш, шоашта тІадилла гІулакх тесса леладеш, новкъосташта а коллективана а хьахьара шолй бекпокхаш «винлуш» бола нах. Цигара хьадолалу дерриг а; къьлсагама низам телхаделга, лиен кхоачаш па елга, брак йола продукци арахецига.

Цу тайпара хІама иа хІинйца дерриг терхам тІабакхйта беза юхьанцакара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, хІана аьчча къьлсагама оьсарле лаккхара керттера резерв я хІара балха минутах бизза пайда внар. Из де торо хургьа производствана доал дегга лерттІа вІашт1ехьоаккхе. Цу дьяьже Іадьамате дукха хІама тийна да къьлсагамехоп, цар къетаваь.

Тесьна ца хуссаш балха хьажарах е хаиналъа чувахарах доалаш даи гІулакх. Керттердар да хІара саго творчески а дог лазаш а къьлсагар, заданеи кхоачашъарах тоъам а да беш уж тІехкхоачашъара нахъкаш леха гІертар, кердалдар производстве юкъехкхьар, производства а общества а къьлсагаш дизза кхоачаше гІертар.

Цу массе а хІинаи шоашта массо тайпан хила беса коммунисташ, производстве хьалха латтарах, къьлсагама ветераиаш.

Къьлсагамхошта цу тайпара кхетам балара, уж низам долаш хьебара бокхха лоархІам болаш я производственни коллективаш. Уж декъаЙйна я шиЙ хІара хІинаьгара доагІар хьадеха а цо болхлочун сиЙ лакха лоаттадара нахаддаш йоаккхо е а.

Къьлсагама социалистически дисциплина Коммунистически парте хьебабача советски нахха сихстемах, цар идейностах. Дальен рузьяъа дебалара уж са ма нохчеш болх бе нийна хиларех латташ да. Республикан партийни организацеи сийлен декхар да ййслагІча пятилетка заданеи хилча хьалха кхоачашъера хІара коллектив оарцагІъяккхар, къьлсагама низам чІоагІдара де мел дезар дар.

НИЙСХОН, ДЕМОКРАТИЧЕСКИ МАШАР, ХАЛКЪИЙ КХЕРАМЗЛЕНИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЦХЬАНА ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРЕИ ДУХЬА

Машар безача низий Дерригдунен конгрессе КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

Деза доттагІий! Хьамсарча хьаьшиЙ! Новкъостий!

Со чІоагІа гІадваха ва шуга, вай планета машар безача низий вихалашка, Советски Союза Коммунистически парте а, дерригача советски халкъа а цІерагІа дег тІаьра жоврина хетта торо хилараь.

Селхан уьх трибуна тІаьра тха доттагІчо Ромеш Чандран дукхха-ча сийдоча дунен халкъашта юкъерча организацеи виханашеи дика дІайха дешаш аьлар тха мехках, цу дунен халкъашта юкъерча политикаь. Оьха чІоагІа баркал оаз уж дешаш алараГІа, Тха столица Москва Конгресса болх бергбола моттиг харжа соцам бар берригача советски наха халкЪий машар, кортамукъьал, кхерамзле духьа лоаттабу къовсам дІахо чІоагІбара стимул хуръьа.

Машар духьа болча общественни болама историна дегаш урауттадеш доал, масалаш кІелига довзаш. ХІаьта са безам ба ер сайна йоккха дунен халкъашта юкъера форум, селла- духха нах юкъе болаш ер санна машар безача низий Дерригдунен конгресс кхиначу яхаш хьалха хьалладь.

Ухх заье гуьлеинай социализма мехний, буржуазни паччахьалкхеиий, дегІаухача мехний машар бахьане къувсачар делегашеи.

Ухх заье гуьлеинай социализма мехний, буржуазни паччахьалкхеиий, дегІаухача мехний машар бахьане къувсачар делегашеи.

Ухх заье гайа гу тайп-тайпара политически достамий вичалаш: аьлста хургдолча дикачу тІехьа лоаттабера къовсамера тхой вежарий — коммунисташ, социал-демократе деятелаш, революционно-демократически партейи къамий кортамукъал духьа делабеча болаеи викалаш. Ухххаза ба кхиЧа достамий политически партей деятелаш. Шолй халкъий хургдолчох чІоагІа уйла еш бола парте бошараш а. Ухххаза цхьана гулбеннаб атеисташи дальх тешараш.

Ухх заье болчарна юкъе вайна гу болхлой, ахархой, Інламан некуоствап деятелаш, ерригача ни теллигенце викалаш, вештта аьчча цо кхугаш, цар хьалькъало, цар творчески дегаш урааттаро вай планета тІа дерригга материальни духовний рухьаьш хьакхоллярий викалаш. Дуне хьалхьча денз мІаьрн кхъьсгарни шоайла дувзаденна да.

Тіемаша хьахкхийтйай эксплуатации Іоагкъамп, хІьаьта машара хьаст хоххера а кхъьсгама саг хинна. Станока е болат дозладеча пийшка хьалхашка, трактора ко аьлца волаш, гІиплошъеш, университетски кафедра тІа е Ілламтохкама лабораторе из саг аггара хьаьха машар эпаш ва.

Конгресс лакъа доаЙаш да капиталистически мехий доале латтарий дунен викалаш а, планета дерригача мехий вІаш изйдаие долаш экономически Іоагкъаш цхьана йелладара тІехьа долча гІоларий викалаш а. ХІьаьта цо кхы тІа а тешад цу машар безача низий дог дІ шеПача бОламо чІоагІЬе лунда лард шера сиЛяра.

Къьастта белгалде безам бар са ВІашагІкхийтта кхиначу Къамий Организацеи, хІьаьта ишттта цун комитетий специализировани учреждеиеши виканаш машар безача низий Дерригдунен конгресс кхиначу яхаш хьалха хьалладь.

Ухх заье гуьлеинай социализма мехний, буржуазни паччахьалкхеиий, дегІаухача мехний машар бахьане къувсачар делегашеи

НИЙСХОН, ДЕМОКРАТИЧЕСКИ МАШАР, ХАЛКЪИЙ ХЪЕРАМЗЛЕНИЙ ДУНЕН

ХЬАШТА ЮКЪЕРА ХЬАНА ГІЧЛАКХАШ ЛЕЛАДАРЕЙ ДУХЬА

(Дlаходлар. Долалур 1-ча сагlо тlа). /

Уьх тlехььарча шерашка дукхаллам хуъушдаеннад дунен хьалхара юкъера хьажоргана дилларг лоарлхамча. Кlулбба-Малхболанч Азин Дальни Востоки сина болча лоарлхамча рабочанца да. Дерригача дунен лоарлхамера событи а хиина дlаэттар Въетнамера тlом соцlабр. Из эгlара тlехьха турпалча въетнамски халкъ хьотало я. Иштта кlеззиг Въетнамо лоаттабеча нийсхон кlоъеча ме пуина дизза новкъостал дьча социалистически мехний котлло а. Цунна хьхьана, из кlоргга ши империалистически агресси соцlарга тlехьь хьинарг лаьттача машараа дерригача низий котлло. Машара тlехьь латтача общественни нихдаца правови акташ хьалдаяза лелор консультацеин — уж дерригача хlамаш дунен хьалхарча юкъерча лаьре кlоорга дуъаллий хьадар хьахьокхаш болча бокъонца гуччаъара белгалонаш. Цунна тешал ду дунен халкъашта юкъе цхьана леладелла экономически. Іхlмо-тех нически, культурни а, гlуллакий тlа тlеъачуъ масштабашца а. Лоапла ььча, дунен халкъашта юкъера да кхеламзле бахьан долаш лоаттабеча кlоъеъаме бахьан долаш лоаттуччуъа да, хlаъта халкъашта из дег тlара мога а дг.

Кхетадеш да, вай реалистан хlар, пудуъча бlарга ца го йиш бlо лар дац вай кхы тlаьхьа. Ши ши Вайна массанена а дика хов, тlеманаш дунен халкъашта юкъера ирна кризисаш дlаъьъа яа гаьна хиларг. Хlинца а хуъ лаьттан а гlо агрессе я экстан дерригача халкъашта юкъера кlоъеъаме муъъаьдьнад ььина хетадала гьына да. Цудуъча оаза це мабарра кхетабу цунна дуъьаделла дунен событаш дlаэттаеш хезача викалаша уъхаа бийца кхерам.

Цlхьбабъка халкъашта дуъьаларча агрессен пlана тlолоттаделла инзайн каташ вай ларбина. Ши ши массанена а гоама болаш протест ешъ. Кlоъеъа дуъьале ешъ, хьалхарча цlихха а хиннанц. Къалхарча уъжкаъо постпредседатель кийсьелча селлара докхий паччъалкхен общественни инзаш хlинъа санна кlоъеъа цlихха а тохалун хиннаеш агрессор юхьосташар. Кlоргабена тlехьь ца бобабу. машара йарцаш дукхаллам а. Из а ишша карагlдьяьна дукхоа хlама да.

Тхо чlоагlа пог тийца махлларан, хlинца хьажа дунен халкъашта юкъера гlуллакхан дегlаъхъаора керттера тенденеи я — «цийлачча тlемагара» кхоккам кlыьдбагрскъа. тlема конфронтацеша — къа рамзле чlоагlдаран тlехьь машаре ихьана гlуллакхан лелаларгахьа дасташ тоъаш латтр гола.

Из гола тохь йиш хlама хиннаб?

Тхона секо йолуш дац, цкъаза бозаш ба. Цудуъча дешна принципе алъйн оагlуъ юъпарлъер аз укъаза. Сенаъ лаьтт цу районе юкъ юкъе тlемаш хьера, ду лаьъье хlанъара тlом хьера оъаларгар хьажа наш? Жоп. тхона хетачох, довзаш да — из да Ізрандо хьоаь аг ресси бахьан долаш цо Іарбий терриюрера гlуллакхаш, нийсхона ма чча а Тель-Авиваца Іарбий халкъий закойин боъъонаш лаьрла це лар, из агрессешан политика прогресси сенин Іарбий паччъалкхеран партlатех цоай мукъаза Израи хьаьр новкъарле е гlертача капи талистически дунен низаша хьалхаттаер.

Уж тlехььарча шерашка Советски Союзо дукхаллаза а, белгалдоакхъ аз дукхъазза а, дlахаlтад, Гаргарча Малхбалерч тьоа эк кхин хlинца дешар бола пар бохъ ларбина. Цуьнан а, Монголски Халкъа Республико дерригача чакхlйаха машар бед политика. Вьетнама Демократически Республико Лаламат а дохка хьоаьчача хьалхьхар амеюкхаеча мирмидаго герза низаша йолаьъьа интереъенина дуъьаьа доаттабуьа хьоаьсаме, цхьаьа а тlехьь хьа ььар Къчаба-Малхболанч Азера кхераме тlемаш хьжъ дlаб-кхкхара гlуллакха юкъе. Дерригача дунен тlа шерта политически кlоъеъаболаш Германи Корея чlоагlа тlаьрзаьа ВаІшагlІохара тlаерзаьь Корейски Халкъа Демократически Республика инициатива.

Революционни Кубо, Латински Америке эгтара хьалхарча социализма мехко, дукха хlама ду уъ дунен халкъашта юкъера гlуллакий белгалдаккха, Іарбий тlаий-тlаьрча паччъалхьхенеи куъгалъхошта юкъе цхьана хуллаш дола дукхха къамьалш. Паччъалхьхен дентело бокъонца лоапла дола дагlа.

«СЕРДАЛО»

2-гlа сент. 30 сентябрь, 1973 шо.

къен цун политически лоарлхамн вай хана оидоча бозраме белгалбоал машар лоаттабарн чlоагlбеча проблема лоарлхамн хьатlеъ барга, вай замалаьъа из эгтара кеттера проблема къоастанца цо практически деил долчунга хьежжо.

Цу хьажъеъа дархlа бозгlаеча тlайпара да лаьрхlача балан «шийлача тlема» инерни дlаяккхен кергача наькъа тlе — кхчча социальни строительни тема паччъалхьхенашца лоаттабеча нийсхон кlоъеъаме пуина дизза новкъостал дьча социалистически мехний котлло а. Цунна хьхьана, из кlоргга ши империалистически агрессеи соцlарга тlехьь хьинарг лаьттача машараа дерригача низий котлло. Машара тlехьь латтача общественни инзаш хlаллакхаеш юкъе Малхбузен дунен хьалхарча юкъерча правови акташ хьалдаяза лелор консультацеин — уж дерригача хlамаш дунен хьалхарча юкъерча лаьре кlоорга дуъаллий хьадар хьахьокхаш болча бокъонца гуччаъара белгалоиаш. Цунна тешал ду дунен халкъашта юкъе цхьана леладелла экономически. Іхlмо-тех нически, культурни а, гlуллакий тlа тlеъачуъ масштабашца а. Лоапла ььча, дунен халкъашта юкъера да кхеламзле бахьан долаш лоаттабеча кlоъеъаме пуина дизза новкъостал дьча социалистически мехний котлло а. Цунна тешал ду дунен халкъашта юкъе цхьана леладелла экономически. Іхlмо-тех нически, культурни а, гlуллакий тlа тlеъачуъ масштабашца а. Лоапла ььча, дунен халкъашта юкъера да кхеламзле бахьан долаш лоаттуччуъа да, хlаъта халкъашта из дег тlара мога а дг.

Хьхьана, цу хьажъеъа дархlа бозгlаеча тlайпара да лаьрхlача балан «шийлача тlема» инерни дlаяккхен кергача наькъа тlе — кхчча социальни строительни тема паччъалхьхенашца лоаттабеча нийсхон кlоъеъаме пуина дизза новкъостал дьча социалистически мехний котлло а. Цунна хьхьана, из кlоргга ши империалистически агрессеи соцlарга тlехьь хьинарг лаьттача машараа дерригача низий котлло. Машара тlехьь латтача общественни инзаш хlаллакхаеш юкъе Малхбузен дунен хьалхарча юкъерча правови акташ хьалдаяза лелор консультацеин — уж дерригача хlамаш дунен хьалхарча юкъерча лаьре кlоорга дуъаллий хьадар хьахьокхаш болча бокъонца гуччаъара белгалоиаш. Цунна тешал ду дунен халкъашта юкъе цхьана леладелла экономически. Іхlмо-тех нически, культурни а, гlуллакий тlа тlеъачуъ масштабашца а. Лоапла ььча, дунен халкъашта юкъера да кхеламзле бахьан долаш лоаттуччуъа да, хlаъта халкъашта из дег тlара мога а дг.

Хьхьана, цу хьажъеъа дархlа бозгlаеча тlайпара да лаьрхlача балан «шийлача тlема» инерни дlаяккхен кергача наькъа тlе — кхчча социальни строительни тема паччъалхьхенашца лоаттабеча нийсхон кlоъеъаме пуина дизза новкъостал дьча социалистически мехний котлло а. Цунна хьхьана, из кlоргга ши империалистически агрессеи соцlарга тlехьь хьинарг лаьттача машараа дерригача низий котлло. Машара тlехьь латтача общественни инзаш хlаллакхаеш юкъе Малхбузен дунен хьалхарча юкъерча правови акташ хьалдаяза лелор консультацеин — уж дерригача хlамаш дунен хьалхарча юкъерча лаьре кlоорга дуъаллий хьадар хьахьокхаш болча бокъонца гуччаъара белгалоиаш. Цунна тешал ду дунен халкъашта юкъе цхьана леладелла экономически. Іхlмо-тех нически, культурни а, гlуллакий тlа тlеъачуъ масштабашца а. Лоапла ььча, дунен халкъашта юкъера да кхеламзле бахьан долаш лоаттуччуъа да, хlаъта халкъашта из дег тlара мога а дг.

НИЙСХОН, ДЕМОКРАТИЧЕСКИ МАШАР, ХАЛКЪИЙ КХЕРАМЗЛЕНИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЦХЬАНА ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРЕЙ ДУХА

(Йистедолар. Долалур 1-ча, 2-ча оагІоп тІа).

хьакъхьара перетоворашка дІалача. уж толаме чакхболарш эшаш ю керда тІема программаш, ну гІулахьа эш герз хьадара тІахуьлуьра массане а юхьова гІертар.

Тахан а тІекъ, шолларІа дунен тІом чакхбаьна ткъа — ютт шу таргта ха яьлча к каст-каста нийсъу ахархочун нух, гІишлаІьчеуи экскаватор снарядаштен минчаттен тІаІотталуш. ТІемо дагабохйит ше. хІоьта адамий пахар таханарча. маьршача деношка юха а кхерам тІалатташ да. ЭзарлаьІа кхерамегІа ешиг уж йоккхий, адамлен дергачу историе чухь ца ейна, киІча йолаш стартовни позицекна латта. пархулрукхуш самолетийн зин кІал лелачу лоджайн боргташ тІа латта, дергачу дунен тІарчІа тІема базай лаьттан кІалара складаш кьаьлюьашш йола пах хІалакбеча средствай эпаьсаш — хІинз, тахан? Йиш йийб бІубенна чІоагІен тІаьхьача хапен машар отгабе, нагахь санна цун ларда кІал ергара вай планета экхийта низ бола «молха гарман» хинга?

Капиталистически паччахьалхенаша бу тІема кхоачам бахьан долаш социализма мехкаш а далац, тхой берриге низ. ергара материалин ресурсаш — дикхийта олхь зерІа машара гІирсаш юкъарІа а лоахаш оборона гІулкха хиланза эргІоаца средствааш ца къоастийча. Герз хьадара тІехкхуьра оргІата уж гІерт шолй эсІамах дола кьона нтташ мехкаш а, ну гІулакха, бакъдар ъьча гІо ду шъка цхьан метте, тІакхча дуниена кІачч метте чемпионаташ шолий лоІамах хилара царна турсача кхерамо.

Хоьш ма дий, империализма агрессивни гІоьнарша сиздеш герз хьадара дегІаьхара угген хьа-кхаъшта юкъера юкъехкам кІайбоьбе болабелларг — уж шоайла тарлургІошчаІа достамех йолуш ши процесс. Малларг ьъча, дикан цхьан хенна дегІаьхА йиш йолаш яш уж. Нагахьа санна кхочкам кІайбболарг машарн тІоаргІа хиланза вайна лойн, тІакхха юха цІ ца ъъча дергтан герз хьаледар.

Алхъа ну тІара хьайоаІиш я массане а дизза терІ дІалаккхара тхьакъехьа ООН-а могаьь программа ваъара кхоачашъяр духьа тІаьвааьь йола Советски Союзен кхиъна социалистически паччахьалхенийн дуккха пиъчиатъяш. Ту гІулаккхата дьхьЛа я ну иоакъа гІа дІаьхьалхьа бакхка тІаерзашъ йола предложенаш, ну оьгІе йоагІа ООН-а Кхерамзлен Совета массзъара членаш йолча паччахьалхенеи тІеъе бюджеташ 10 процент кІезигІарадаь ну тайпарча кхоьнаш сесдаъеъ ткъалоаІа дакъа дегІаъъача мехкаша болча пайдина кьожкардарахь СССР-на ООН-а Генералъни Ассамблее хІинз юкшпи йола прелложени.

Кдц цьхьаъа цхьан хІаманна а шун терхам тІаберзабе лоьрн сона. Шоайла вІаши баъъа бартах Советски Союзон Америка- ВІашагІ-кхийтъача Штатаъеи белгІала гІулакхаш ду паччахьалхенийн документаш тІа долаш йола стратегически герзан боярам тІа дислокадера. Цьхьаъкъа вай ъьч, массе хІама вІашш шоайла дувзаднна-на дунен тІа. Кхетаъеи ма дий, кдерни тІом ца кхиийта «терташ» ВІаьхьача хана цин паччахьалхенно кхоьсаъи доаттабарах тоъьм боаннара, къастта а. нагахь санна ма кхычар — эгтара хьалхара вргІан кдерни дежжаваш — цу хана шоай гера хьаделга дергІаьхъаьи.

Тхона хет гера боярам тІа доаладелеп, иъ хьаде тІакхуьш хІар сощаделгеп, кхочкам кІайбдбар дар санна тІа-тІа шергаІа даржа деза, планета керда паччахьалхенаш райбанаш чуложаш. Массара, бактериологически герз дІадаккхарш йола конвенци, кдерни герз дІа-хьа доаржаваларш, кдерни тоъкамаш делга соцадарахь дола договораш санна хІанз йолаш йолча дунен халкъашта юкъера

соглашенешка хьежжа дегІаьаха еза машар беза паччахьалхенаш. Из ишта хилар хьадедар, ну тІа кхача гІертар — машар мел бе-зачу гІертар декдар.

Герз хьадара тІаьхьдулга"хиланза дарддолна хІама санна доархІ цъкъаза. Кар ца йича яръьяь из кхераме психологически цверин, ну гІулакха бохкъанна доаргІаІеме хІама хила тІаьлъийта я дерригача дунен машар беза общественнеиеть.

Къьъта го дезаш да машара кхерам тІатуьсеъаш хьежа йола социалын группаш, организацеш, нах хилар. Масала, ахьметтеп Малхбузен эгтара докхкаІіолча мехкий доакхийча гІулакхаш тІарча дептелаша дола тешаш малар-ра, тІема - промышленни комплекс вьина пІи йоаккхаш йола эгтара бирсаІіа йола из милитаристийн-профессионалий тІема герз кийчаруа йІаьхий хулаш йслча монополеЙн сооз «цига пачъаъъьалхенан чуъъа паччаъьалхьхенъ шоаш-на Іоптъьм бон боля ишш хинна дІаэттай. Шв къьъкела йола общество айле ерзаяь. Іщ милитаризм. Тіема кийчо яъа йолча машинаша арзеттача гаъша планета политически фо бІеъду, гоамала, кхерама, ниъ бара хьажаца. Из эшаш эъъ-лар бакъде гІерташ советски оагІонгалъра «кхерам» бе хъаш мифаш ара а йоаъъаш, малхбузен демократеи лорарца кийчо е езиъа белгалдаоь. Хъьъа эгтара реакционнеи, тиролиеъеи, фашистски режима боча бер санна хъест милитаристски работ, демократически парглато йоаю.

Сона къьъка къамъаьаш дъьа оратораша нейса пийлар Малхъча событеъ. Сона а могардаш цу дешаш из ъьъча. Оаххарий хъьеспе, бІаргагуш мехка конституци сийлоначуьа дакххар, бІаргчаеи Къьъка демократически къьъка дІаъъар, элементарни бокъонаш йохаяр, нах бокбар, царна низаш дар, гІьврлкой хъьеспеъеъ терроР, доогалеча книжкий, цІейаш ишшта ъъка ца тІема хуъъа тІаъъа фашистски жІале пергаш ишшта я-их из — массанена гуш болча кортамукъьча кдакхъа лоІамга ца йоккхаш, цІ-ъъ шоайла тарлургІошчаІа достамех йолча ишш процесс. Малларг ъьча, дикан цхьан хенна деГІаъха йиш йолаш яш уж. Нагахьа санна кхочкам кІаъьбаларг машарн тІоаргІа хиланза вайна лойн, тІакхха юха цІ ца ъъча дергтан герз хьаледга.

Алхъа ну тІара хьайоаІиш я массане а дизза терІ дІалаккхара тхьакъехьа ООН-а могаьь программа ваъара кхоачашъяр духьа тІаьвааьь йола Советски Союзен кхиъна социалистически паччахьалхенийн дуккха пиъчиатъяш. Ту гІулакхаш ваъхха я ну иоакъа гІа дІаьхьалхьа бакхка тІаерзашъ йола предложенаш, ну оьгІе йоагІа ООН-а Кхерамзлен Совета массзъара членаш йолча паччахьалхенеи тІеъе бюджеташ 10 процент кІезигІарадаь ну тайпарча кхоьнаш сесдаъеъ ткъалоаІа дакъа дегІаъъача мехкаша болча пайдина кьожкардарахь СССР-на ООН-а Генералъни Ассамблее хІинз юкшпи йола прелложени.

Кдц цьхьаъа цхьан хІаманна а шун терхам тІаберзабе лоьрн сона. Шоайла вІаши баъъа бартах Советски Союзон Америка- ВІашагІ-кхийтъача Штатаъеи белгІала гІулакхаш ду паччахьалхенийн документаш тІа долаш йола стратегически герзан боярам тІа дислокадера. Цьхьаъкъа вай ъьч, массе хІама вІашш шоайла дувзаднна-на дунен тІа. Кхетаъеи ма дий, кдерни тІом ца кхиийта «терташ» ВІаьхьача хана цин паччахьалхенно кхоьсаъи доаттабарах тоъьм боаннара, къастта а. нагахьа санна кхычар — эгтара хьалхара вргІан кдерни дежжаваш — цу хана шоай гера хьаделга дергІаьхъаьи.

Тхона хет гера боярам тІа доаладелеп, иъ хьаде тІакхуьш хІар сощаделгеп, кхочкам кІаъьбаларг машарн тІоаргІа хиланза вайна лойн, тІакхха юха цІ ца ъъча дергтан герз хьаледга.

**Моллалгча общественни доаттамаш йола паччахьалхенаш машарца цхьана хьарех, массане ваъхха гІулакхаш лоладарш политикан дуккха пиъчиатъяш. Ту гІулакхаш ваъхха

Доазол дехьара

ЦХЬАНА ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА КЕРДА НАЬКЪАШ

Лоархіаме собіт» хинна дукха хь йоаццан Советски Союзан Германе Федеративни Республикан , юкъера экономически бувзамий историе чухь: советски Іалмма газ. СССР-ен Чехословакин территорех чаккх а яьнна кердача турбопроводашца гІолла эзарах километташ ширч а бан. сийна ала бабина лотаенний газ дІа-кхоа екъача доазон тІарча Вайдахъе яхача баккъал гордовне. Вай мехкара газ ФРГ-ена тела йолаенний сохьна 6 июле яьлча советско-малхбузенгермански соглашенеи хьежжа Газ тел турбопроводаш йохкача ПІачхІитача йоккхий диаметран йолча болата турбашца хувшаш.

Вайзахъуе лотабена сийна ала шин мехка юкъера экономически бувзамаш тІоаргІа дегІадоаладелча символех цаІ а хинна дІаэттад. Uу тайпара уж дегІаккъяьна ПІхІ хинний 1970 шера августе бетта Москве советско - малхбузенгермански договора кулгаш яьлар а хІьаъа иштта ужк шера а массех лаьнна пачхьалкан делтеллашца СПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яь переговораш а бахьан долаш.

СССР-ан ФРГ-енеи юкъера вІаш пІойле йолаш дола бувзамаш шерашца ме хул уж ІІІхо юкъера тІоаргІагІа тІехьадуьл мехка шерча политически а, экономически а, бувзаш, малхбузенгермански общественность. Корта болаш цхьана леладеча тІулакхий форман дуккхача тайпара я. Уггахара кепаЙолаш тІеи доалерча ПІозаранкеи хІинг сихьяь ювшап латт шин мехка предприятеша юкъе производственни кооперации яра проблемеа.

«ПІа-тІа дуккагІа бе-бе хулаш доагІа, — ялу ФРГ доалерча гІоварий орган долча «Хандельблатте яхача газето, — шин мехка юкъера экономически бувзамаш. Цхьа моллагІа йолча торговлех кооперации хулаш латт, юкъара фирмаш хьаярд шерлу изо. Ужхаза ден доле тъамма чух тІехьаъарча шерашка цхьана леладеча экономически гІулакхий тоъал кердача, перспективни форма цхьаъена да. ХІеттаре хоорхІаме соглашени яьл ФРГ промышленни фирмаштен кхича мехкашарча советски торгови организацеташ юкъе производственни кооперации хьежжа.

Цу соглашенеча хьежжа «БАСФ» яхача химически концерно Советски Союза оборудовани тел тІехьагІа ФРГ-е кхуьлийтаь бола искусственни хьоасен химически заменителаш, цу дакъе полиэтилен а хьадара. «Крупп АГ», «Даймлер - Бенц» яхача фирмаша Советски Союзана контракташ яьл дуккха технически проблемаш цхьана къеставер опыт дІа-ъа эцарен хьажъаъа. Кооперацие белгалагІа дола масал,—«Крупп АГ», «Зальцгиттер АГ» «Корф» яхача малхбузенгермански фирмаша Курска юкъе йоккха металлургически комбинат хьалъеча дакъа лацар. Цо болх берша вышка рудах ше мадоагІара ваьш хьоотта тидара кердача мехкаш. Малхбузенгермански фирмаш - СССР-е новкъостал дергза оборудовакеч боагІа мах хІоттаккара кепе ФРГ-ена продукци тергІолаш йола завод хьалъяра.

Кельнерча СССР торговы представительствое хоам бир тІога, шин мехка юкъерча торговле объем 1972 шера 800 миллион марка лаьх а ешна. Ц7 миллиард марка а дІакхьаъа хиларах. Из рекордни товарооборот я СССР-ан ФРГ-ене юкъера экономически бувзамий историе чуъа. Торгиредстве болхлой дог тийна ба, 1973 шера кердча толаман доахаргІилараш. Ишта хеташ ба оаха кхамъа дан доалерча малхбузенгермански гІоварий анкалаш а.

Юкъера политически гІулакхаш хаддаза тоолаер, тешам йоагІаро, экономически бувзамаш шерлаер цхьана леладеча гІулакхий керда формаш дахарга, белгалга аьлча, юкъара фирмаш хьазга вуг. Масссех бутт хьалъхагІа Техмашэкспорт» яхача кхыча межкашгача советски торгови объединенеи «Антон олерт» яхача кельнски фирмои цхьана вІашагІъеллай «Неотайп техмашэкспорт ГМБХ» яка эттара хьалъхара общество. Из хургьа советски полиграфически оборудовани Малхбузехьара Германена доатгаер.

ХІанз ФРГ экспертий гІоозрашкеи кепайозаи тІеи юкъаи я Малхбузехьарен Малхбалехьара Европа вІашагІъювзаийона ергначча Европа юкъара энергетически система хьяра проблема.

«Бакъдар аьча» — ялу Зальцгиттер АГ» яхача фирма технически специалиста ше сона кхамъа деш, — цу тайпара проект чакхйоаккхийга цхьаь хана хургдола гІулакх да, бакъдолаеш из юкъа йолаеро ше къахьоьх, тайп-тайпара общественни системаш йолаш дола мехкашта юкъе яйха цхьана леладеча гІулакхий цаебно шийна кнкъ боаккхаш хиларх.

Бакъдар аьлча, советско - малхбузенгермански гІулакхаш тоадаларах ца тешаеш а царна дуьлъа бараш а ба ФРГ-е. «Шийлачу тІема» къеначу уйлаш юха дег чу а ежа, царех цхьабаьаш хІьаъа а духхьала хІома хьаала лоархІабин шин мехка юкъера цхьана леладу гІулакхаш дегІадоаладелча дуьлъа, цудухъа поазшкара хьалагІалийна тайп - тайпара бахьанаш увтдау цар. Масала, шпрингеровски кепайозаи тІе ишъаъа цхьана хІамадг леладу Советски Союза экономически торонаш, царна хетачух, «схоачамбоаниш» хилар бахьан долаш экономически бувзамаш дукхагІа шердар реальни доаца гІулакх хилар хьахьокхе гІерташ. «Антон олерт» яхача фирма кулгалхочунгара Клаус Катлингагара уж хьакъехьа хьайна хетар дувладалар Іа яьнна аз лехар дича цо, вела а къежа, жоп делар: «Хьалхаге лийкха зурма а леххар. Масала, тха фирма Советски Союзанара бувзамий дегІакхуьл йолаенний Октябрьски революци яьнчча хьалхарча шерашке а денз. Цу хана дена хьаъоа бахьанаш цаІаш да. Уж, гуъюс, духах-денях хъеташ боацача наха лаьрхІа хила дезаш да. Полиграфически оборудовани лоатгаер ce хиларах тарра хьога ала йиш йолаш ва со, советски продукце хьакъехьа доацар доарджеча цхьадолча малхбузенгермански газеташа цоаш типографеи советски набории станокаша кийчъь хилар».

Цудухъа ала дезаш да, уж корта боацаш дола бахьанаш вахаро ше тІа-тІа духхагІа харцдеш хилар. ФРГ чурца авианькъашка гІолла хІанз делараш «ЯК-40» яка советски пассажирски самолеташ я, хІьаъа спецназначаеш уж хестадеш а хоам. Малхбузенгермански столице бахача наха хестадеу Рейнца тІара ян кІал тъъамаш дола «Ракета» тайпара советски кема. «Орион» яхача гамбургски фирмо дежьа музыш увза советски ши кема яйцаь, хІьаъа чуа хІанз ГІамбург — Роттердам — Монреаль паьхьагІа шоай лергІата рейсаш еш делаш а да

Советско - малхбузенгермански договора кулгаш яздаеча тІехьагІа дІаэттача кхо шу совгІча хана тоаделена хІамаш кІезига дан шин мехка юкъерча экономически гІулакхаша мотт. Цхьабаьа духхьара кыча сферашка а. Ужк тІехьаъарча хана Малхбузен Германе боарам боаккш тІоагІа безам тІебаьгІаб советски мел йолча хІамматта. Телевидение тІеи советски нанха ваханах, советски Інаманен техниканен карагІдьлнярех дола хІамаш дуьцаш дола ваЙ биДьмашин репортажаш. Цо шиЙ программа ма юкъейнъай хан-хаиначъа еш йолча эрсий мотта урокаш. Вай артисташ каст-каста ФРГ-е дахе худ. Радиостанцеи СССР-ни малхбузенгермански комбинат хьалъеча дакъа лацар. Цо болх берша вышка рудах ше мадоагІара ваьш хьоотта тидара кердача мехкаш. Малхбузенгермански фирмаш - СССР-е новкъостал дергза оборудовакеч боагІа мах хІоттаккара кепе ФРГ-ена продукци тергІолаш йола завод хьалъяра.

Кельнерча СССР торговы представительствое хоам бир тІога, шин мехка юкъерча торговле объем 1972 шера 800 миллион марка лаьх а ешна. Ц7 миллиард марка а дІакхьаъа хиларах. Из рекордни товарооборот я СССР-ан ФРГ-ене юкъера экономически бувзамий историе чуъа. Торгиредстве болхлой дог тийна ба, 1973 шера кердча толаман доахаргІилараш. Ишта хеташ ба оаха кхамъа дан доалерча малхбузенгермански гІоварий анкалаш а.

Юкъера политически гІулакхаш хаддаза тоолаер, тешам йоагІаро, экономически бувзамаш шерлаер цхьана леладеча гІулакхий керда формаш дахарга, белгалга аьлча, юкъара фирмаш хьазга вуг. Масссех бутт хьалъхагІа Техмашэкспорт» яхача кхыча межкашгача советски торгови объединенеи «Антон олерт» яхача кельнски фирмои цхьана вІашагІъеллай «Неотайп техмашэкспорт ГМБХ» яка эттара хьалъхара общество. Из хургьа советски полиграфически оборудовани Малхбузехьара Германена доатгаер.

ХІанз ФРГ экспертий гІоозрашкеи кепайозаи тІеи юкъаи я Малхбузехьарен Малхбалехьара Европа вІашагІъювзаийона ергначча Европа юкъара энергетически система хьяра проблема.

«Бакъдар аьлча — ялу Зальцгиттер АГ» яхача фирма технически специалиста ше сона кхамъа деш, — цу тайпара проект чакхйоаккхийга цхьаь хана хургдола гІулакх да, бакъдолаеш из юкъа йолаеро ше къахьоьх, тайп-тайпара общественни системаш йолаш дола мехкашта юкъе яйха цхьана леладеча гІулакхий цаебно шийна кнкъ боаккхаш хиларах.

УЛЬЯНОВСК. Дукха ха йоацаш Минаева улицах болх бе йолаенний городе эгтара йоккхаг1а йолча «Книжкаш» яха тика. 360 квадратни метр я цуьн торговни зала майда. Книжкай тархаш тІа хьоатрадаь да кхетама ерригача озгІонех дола литература.

СУРТА ТІА: торгови зале.
Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ХОАМАШ

Сийлахь - йоккхачу Октябрьски революцин 56 шу дуъанна - дезачча сийлахь пхьаьнгара хьакъехьара шерра социалистически яхь йоазжанаЙ А. Шерпнова цІеттача Грозненски механизацин заводе чакхдоахъа заводе цехий, установкаш коллективаша. Цу яхь хьалхара мотт йоаккхаш дика хьахъегача совгІат цо ораъеццача итташ эзарах коений маьха парафин.

Ишттта дика къа а хьегаш цул дукха тІехьбуйсаш бан Каленеко Сийлахь пхьаьнгара кулгалдаха Л-35 яхача установка технологаш. 24-ча октябре денз дъахулача ноябрь бетта чотах мехкашта продукци ораъеццаш ба уж.

В. ДОЛГИХ,
А. Шерпнова цІеттача Грозненски механизацин чакхдоахъа завода пхьаьнгара кулгалдаха йолча экономист.

ЙйслагІа пятнаетка хьоазлагІча, хоадамбепе шера къаьстта дика къаьстагІча вона гІулакхаша Грозненски «Индюшин» фабрика коллектив. Цхьаккха бутт ІІа-бахийта бан цо уж цера пачхьалкеи планаш тІаийца социалистически деккарашш тІехьхоачаш ца деш. Цудухъа уж деношка тха фабрика коллективанна енний Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара карара тела ІІІе байраьх.

Сийлахь - йоккхачу Октябрьски революце 56 шу дуъанна дезача цІеттача Грозненски совнархозан сийчйлаь фабрика болхлошца. Товарни продукци арахецарен из мальаша яккхарен иттт бетта план 25-ча октябре хьоачашъяьл пар. Ер бутт боалеъча планагІа лаьрхІачун совгІа оарахецарча итташ эзарах сомех маьхера парафин.

Ишттта дика къа а хьегаш цул дукха тІехьбуйсаш бан Каленеко Сийлахь пхьаьнгара кулгалдаха Л-35 яхача установка технологаш. 24-ча октябре денз дъахулача ноябрь бетта чотах мехкашта продукци ораъеццаш ба уж.

В. ДОЛГИХ,
А. Шерпнова цІеттача Грозненски механизацин заводе чакхдоахъа завода пхьаьнгара кулгалдаха йолча экономист.

ЙйслагІа пятнаетка хьоазлагІча, хоадамбепе шера къаьстта дика къаьстагІча вона гІулакхаша Грозненски «Индюшин» фабрика коллектив. Цхьаккха бутт ІІа-бахийта бан цо уж цера пачхьалкеи планаш тІаийца социалистически деккарашш тІехьхоачаш ца деш. Цудухъа уж деношка тха фабрика коллективанна енний Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара карара тела ІІІе байраьх.

Материалаш, химреагенташ, цемент, электрозчери кхоор бахьан долаш, 73 эзар сом совгІа пхьаьнгара кулгалдаха йолаенний Октябрьски революцин 56-ча шу дъанна коммуниста Салбиков Александр Яковлевича кулгалдаь йола Малгобекски управленне буровой бригада.

Малгобекски майдан тІа тІехьхоаргІа № 919 йолча скважина буруь тохаш я ях бригада. Ишт бетта пхьаьнгара 9 дІа хьалха хьалха хоачашъяьл шо. Нояьбрь бетта чотах 285 метр лоаман породнапка буруь а техьал. Балха хьанагІа пайда эцара дакъе эттара ах-ахкагІча боарамга кхьучаб уж, ергнача ха дІалъархІача 92 процентах пайда эц цар. ПІехьхоачунъяьл буруь тохара сухала план а.

Материалаш, химреагенташ, цемент, электрознерги